Handläggare
Anna Essehag
Telefon: 08-50829755

Till
Kommunstyrelsen

Remiss av Handlingsplan för klimatanpassning av Stockholms stad

Svar på remiss från kommunstyrelsen KS 2025/514

Sammanfattning av remissen

Utgångspunkten för denna handlingsplan är målet i stadens miljöprogram om ett klimatanpassat Stockholm.

Handlingsplanen beskriver stadens sex klimatanpassningsprinciper och 25 aktiviteter som utgör det prioriterade klimatanpassnings-arbetet i staden. Bolag implementerar planens aktiviteter i sina respektive verksamhetsplaner och uppföljningen sker i samband med ordinarie verksamhetsuppföljning.

Handlingsplanen innehåller även en kunskapssammanställning över området.

Klimatförändringarna medför att Stockholm måste anpassas till mer extrema väderhändelser, såsom fler och mer allvarliga skyfall och längre värmeböljor.

Stadens arbete för att anpassa Stockholm till ett förändrat klimat inriktas mot att identifiera och hantera risker för liv och hälsa, samhällsviktiga funktioner och stadens egendom tillsammans med åtgärder för att långsiktigt bygga staden mer tålig och robust.

Beredning

Kommunstyrelsen har remitterat *Handlingsplan för Klimatanpassning av Stockholms stad* till bl.a. Stockholms Stadshus AB, som i sin tur remitterat vidare till dotterbolagen AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholmshem, Micasa Fastigheter i Stockholm AB, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB), S:t Erik Markutveckling AB, Stockholms Stads Parkerings AB, Stockholms Hamn AB, Stockholm Vatten och

Stockholms Stadshus AB
Ragnar Östbergs Plan 1
105 35 Stockholm
Info@stadshusab.se

Avfall AB, AB Stokab och S:t Erik Försäkrings AB. S:t Erik försäkring har inget att erinra mot förslaget.

Nedan följer koncernledningens samlade bedömning samt en sammanfattande redovisning av dotterbolagens remissvar.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen välkomnar förslaget och är positiva till att staden tar ett helhetsgrepp för att identifiera och hantera risker för liv och hälsa, samhällsviktiga funktioner och bygga staden mer tålig och robust.

Koncernledningen ser positivt på stärkt samverkan mellan fackförvaltningar och bolag och tillstyrker vikten av att effekten av åtgärder lyfts fram vid prioritering och genomförande.

Koncernledningen understryker vikten av att EU:s kommande förordning om klimatresiliens och riskhantering, som väntas senare i höst, beaktas på lämpligt vis i handlingsplanen.

Koncernledningen lämnar följande förslag:

Aktivitet 2 - Utifrån lagkrav i EU-taxonomin har koncernledningen tidigare utvecklat en Klimatrisk- och sårbarhetsguide, vilken koncernens bolag ska använda. Koncernledningen tillstyrker att texten i handlingsplanen kompletteras med följande:
Utifrån kraven i EU-taxonomin använder bolagen tillvägagångsättet i ”Guide för genomförande av klimatrisk- och sårbarhetsanalys för koncernen Stockholms Stadshus AB”. Resultatet från klimatscenoarioanalysen (aktivitet 1) används för kommande klimatrisk- och sårbarhetsanalyser.

Rubrik Rättsliga förutsättningar för klimatanpassning/Hållbarhets-rapportering enligt EU-standard
Koncernledningen tillstyrker att lagkrav i kommande CSRD beskrivs med följande tillägg:
Kraven framgår bland annat i CSRD/ESRS E1 2 Identifiering av klimatrelaterade risker och scenarioanalys och CSRD/ESRS E1 3 - Resiliens mot klimatförändringar.

Koncernledningen instämmer i övrigt i dotterbolagens synpunkter.

Underremisser

Svenska Bostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Svenska Bostäder ser positivt på att staden tagit fram en ny klimatanpassningsplan. De principer som presenteras för hur klimatanpassningsarbetet ska bedrivas är tydliga och en bra grund för fortsatt arbete.

Sammanfattning av ett par synpunkter nedan:
Aktivitet 4 - Bolaget har tillsammans med systerbolag genomfört en analys av bolagens bestånd i värmeöar och identifierat lämpliga områden för plantering av träd. Bedömningen är att gemensamma insatser ger större effekt. Bolaget föreslår en aktivitet där staden pekar ut prioriterade områden, identifierar berörda fastighetsägare, inklusive privata aktörer och bjuder in till gemensam handling

Aktivitet 8 - Bolaget lyfter fram behovet av att vidareutveckla arbetssätt för skyfallshantering i samband med planering och exploatering med särskilt fokus på avrinningsområdesperspektiv.

Aktivitet 9 - Bolaget framhåller att bostadsbolagen gärna bidrar med input och ger synpunkter på förslag innan de beslutas. Bolagen har exempelvis parkeringsytor och anläggningar som kan nyttjas vid översvämningar.

Aktivitet 12 - I framtiden förväntas andelen äldre som bor kvar i bostadsbolagens bestånd att öka. Bolaget tillstyrker att aktiviteten kompletteras med att bostadsbolagen får i uppdrag att utforska nya arbetssätt för exempelvis; märkning av bostäder som passar äldre med särskilt fokus på tillgänglighet, risk för höga inomhustemperaturer.

Aktivitet 22 - Bolaget föreslår att även Stockholm Parkering inkluderas i arbetet då de äger parkeringsanläggningar.

Aktivitet 23 - Bolaget tillstyrker att aktiviteten kompletteras med att miljö- och hälsoskyddsnämnden får i uppdrag att tydliggöra hur krav på åtgärder kommer att ställas vid tillämpning av Folkhälsomyndighetens skärpta krav kring inomhustemperaturer. Eventuella krav på kylning av fastigheter och stadens mål kopplat till energianvändning utgör en målkonflikt.

Familjebostäders remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Familjebostäder anser att handlingsplanen är bra och viktig.

Bolaget vill belysa ett perspektiv gällande sårbara grupper. I handlingsplanen anges att staden har ett särskilt ansvar för personer som är föremål för vård och omsorg. Bolaget understryker att flera personer med behov av vård och omsorg fortfarande bor kvar hemma. Bolaget rekommenderar därmed en egen utredning för hur

bolagen ska agera vid svår och långvarig värmebölja för särskilt sårbara grupper - som bor kvar hemma.

Stockholmshems remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Bolaget välkomnar förslaget till ny handlingsplan för klimatanpassning och ser fram emot att fortsätta samarbetet med berörda bolag och förvaltningar. En tydlig handlingsplan ger goda förutsättningar för ett framgångsrikt arbete med klimatanpassning.

Sammanfattning av ett par synpunkter nedan:
Tydlighet i aktiviteter och ansvar - Flera av de föreslagna aktiviteterna, i synnerhet samverkans aktiviteter, upplevs vaga i sin utformning och saknar både tydliga deadlines, mätbara mål och en utsedd huvudansvarig. Utan en tydlig huvudansvarig finns risk att aktiviteter faller mellan stolarna.

Aktivitet 2 - Genomför verksamhetsspecifika klimat- och sårbarhetsanalyser. Många aktörer har ännu inte genomfört en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) eller vidtagit åtgärder utifrån identifierade risker. Att först genomföra en RSA och agera på dess resultat bör därför vara det primära steget i klimatanpassnings-arbetet. Detta gäller särskilt med tanke på de resurser som redan har investerats i sådana analyser och efterföljande åtgärder.

Micasa Fastigheters remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Micasa Fastigheter ställer sig bakom klimatanpassningsplanens övergripande mål och ser positivt på att planen har en mer generell inriktning och omfattar fler områden. Särskilt positivt är fokus på krisberedskap, samverkan och skydd av sårbara grupper. Klimatanpassningsprinciperna är ett värdefullt stöd i arbetet.

Sammanfattning av ett par synpunkter nedan:
Bolaget ser utmaningar med en realistisk tidshorisont och en ambitionsnivå som motsvarar bolagets ekonomiska förutsättningar. Handlingsplanen har ett tydligt fokus på nybyggnation och exploatering och bolaget anser att det är viktigt att det befintliga fastighetsbeståndet, och dess förutsättningar, lyfts fram. Bolaget förvaltar många äldre fastigheter där klimatanpassningsåtgärder kan variera i omfattning, kostnad och teknisk komplexitet.

Folkhälsomyndigheten har föreslagit ny lagstiftning om högsta tillåten inomhustemperatur (26 grader) i boenden för äldre och andra sårbara grupper. Bolaget ser betydande ekonomiska och tekniska utmaningar i det och ser en nära samverkan och samsyn inom staden som både positiv och nödvändig för att identifiera ändamålsenliga och kostnadseffektiva lösningar.

Bolaget välkomnar gemensamma standarder och metodstöd, vilket kan bidra till ett mer samordnat arbetssätt, underlätta prioriteringen

av åtgärder och främja ett effektivt nyttjande av stadens samlade resurser.

SISABs remissvar har i huvudsak följande lydelse:
SISAB välkomnar en ny handlingsplan för klimatanpassning.

Sammanfattning av ett par synpunkter nedan:
Aktivitet 9 – typlösningar för lämpliga anläggningskonstruktioner för hantering av skyfall
Bolaget ser positivt på att ta fram typlösningar för lämpliga anläggningskonstruktioner för hantering av skyfall och bolaget lyfter fram vikten av att ta fram en vägledning för vilka typer av ytor och anläggningar som kan nyttjas som översvämningsytor.

Aktivitet 12 – Underlag för verksamhetsplanering vid värmeböljor
Bolaget deltar gärna i stadsdelsförvaltningarnas och utbildningsförvaltningens arbete gällande verksamhetsplanering för värmeböljor sommartid och kan bidra med både statistik och erfarenheter kring inomhustemperaturer.

Aktivitet 24 – Beredskapsåtgärder för samhällsviktiga funktioner
När risker har identifierats behöver kontinuitetshöjande åtgärder vidtas, exempelvis i form av rutiner, arbetssätt och nödvändig utrustning, för att säkerställa att de samhällsviktiga funktionerna kan upprätthållas.

S:t Erik Markutvecklings remissvar har i huvudsak följande lydelse:
S:t Erik Markutveckling AB är positiva till handlingsplanen för klimatanpassning och bedömer att den är väl genomarbetad.

Stockholm Parkerings remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Stockholms Stads Parkerings AB ställer sig positivt till handlingsplanens inriktning. Bolaget lyfter fram följande behov:

- Gemensamma arbetssätt och underlag för klimat- och sårbarhetsanalyser.
- Tydlig ansvarsfördelning och finansieringsprinciper när parkeringsytor eller parkeringsanläggningar används för skyfallshantering.
- Att klimatrisker vägs in i underhålls- och investeringsplaneringen.

Stockholms Hamns remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Stockholms Hamn AB anser att handlingsplanens upplägg med en kunskapssammanställning, vägledande principer och identifierade aktiviteter är bra.

Bolaget framhåller att det finns potentiell nytta och viss överlappning i verksamhetsspecifika klimat- och sårbarhetsanalyser utifrån dagens befintliga arbete. Bolaget lyfter fram behov av mall eller instruktion som stöd.

Bolaget är positiv till förstärkt samarbete och samverkan och lyfter fram de synergier som finns med i arbetet för Bygg och reparationsberedskap inom civilförsvaret.

Stockholm Vatten och Avfalls remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Bolaget tillstyrker handlingsplanens övergripande inriktning, vilken har en tydlig och ändamålsenlig koppling mellan klimatanpassning, risk- och sårbarhetsarbete och kontinuitetshöjande åtgärder. Sammanfattning av ett par synpunkter nedan, detaljer finns i bolagets remissvar.

Bolaget önskar att planen tydligare balanserar analyserande och planerande aktiviteter med sådana åtgärder som kan ge effekt på kort sikt och hur staden avser att säkerställa att handlingsplanen leder till mätbara effekter.

Bolaget anser att planen behöver justeras och förtydligas i fråga om finansieringen och omfattningen av bolagets medverkan, utformningen av vissa aktiviteter, skyfallshanteringen samt beskrivningen av VA-huvudmannens ansvar för dagvatten.

Bolaget ansvarar för samhällsviktig verksamhet och samhällsviktiga funktioner som behöver kunna upprätthållas även vid extremväder och annan klimatrelaterad påverkan. Avfallsperspektivet kan med fördel tydliggöras, exempelvis genom ett tillägg i beskrivningen av tekniska försörjningssystem på s. 5, men även på s. 12–13.

Finansiering - Bolaget vill uppmärksamma att genomförandet kan innebära behov av såväl omprioriteringar som utökade resurser. Bolaget föreslår följande tillägg:
”För avgiftsfinansierad VA-verksamhet ska genomförande inom befintlig ram ske inom de gränser som följer av LAV. Delar av aktiviteter som går utöver vad som får finansieras genom VA-avgifter behöver finansieras på annat sätt än genom VA-taxan.”

Stockholms stads klimatanpassningsprinciper - Bolaget önskar ett förtydligande av vilken typ av analys som avses – stadens risk- och sårbarhetsanalys (RSA), klimat- och sårbarhetsanalys (KSA) eller annan analys. Ett alternativ är att hänvisa till aktivitet 1 och 2.

Den tidigare handlingsplanen angav att ny bebyggelse ska undvikas i lågpunkter och större rinnstråk. Motsvarande inriktning saknas i förslaget. Bolaget föreslår följande tillägg:

”Vid fysisk planering och stadsutveckling ska skyfallsrelaterade risker så långt möjligt förebyggas genom lämplig lokalisering och utformning av bebyggelse och mark. Nya sårbarheter ska undvikas och risken för befintlig bebyggelse ska inte öka.”

Bolaget vill uppmärksamma att princip 3 behöver läsas tillsammans med avsnittet. I praktiken innebär detta att kostnaden i proportion till nytta för en klimatanpassningsåtgärd även kommer att vägas mot kostnaden i proportion till nytta för åtgärder i den ordinarie verksamheten. Bolaget önskar att detta förhållande synliggörs för transparanta prioriteringar.

Bolagets ansvar för och medverkan i aktiviteterna innebär inte att samtliga kostnader får belasta VA-kollektivet utan annan finansiering kan bli aktuell.

Aktivitet 2 - Bolaget bedömer att avfallshanteringen behöver synliggöras som ett eget område.
Klimat- och sårbarhetsanalysen bör tas fram samlat, med bolagets samtliga avfallsanläggningar, tjänster och flöden i beaktande och önskar att aktivitetsbeskrivningen ger utrymme för det.

Aktivitet 4 - Bolaget föreslår att begreppet krontäckning förklaras i dokumentet, förslagsvis i fotnot.

Aktivitet 5 - Bolaget önskar ett förtydligande av hur klimatrisker ska bedömas och hanteras för anläggningar som betjänar staden men där staden eller bolaget inte har rådighet.

Aktivitet 10 och 20 - Bolagets huvudansvar för utvecklingsarbetet i aktivitet 10 förändrar inte principerna för vilka kostnader som får belasta VA-kollektivet. Vid utvecklingen av former för samordnade dagvatten- och skyfallsanläggningar bör därför principer för ansvar och kostnadsfördelning tydliggöras.

Aktivitet 13 - Bolaget föreslår att utredningen även omfattar hur behov av gemensamma dagvattenåtgärder kan hanteras när flera exploateringsprojekt i geografisk närhet genomförs vid olika tidpunkter. Vidare bör det utredas former för samfinansiering av samordnad utbyggnad eller uppdimensionering av den allmänna dagvattenanläggningen när behovet av åtgärden avser flera exploateringar. Vid en sådan utvidgning bör bolaget medverka i arbetet.

Aktivitet 24 - För att säkerställa kontinuitet vid störningar behöver även behovet av reservkapacitet beaktas i klimatanpassningsarbetet. Bolaget föreslår att detta nämns i beskrivningen.

Ett förändrat klimat i Stockholmsområdet/Skyfall och kraftig nederbörd – Bolaget anser att beskrivningen bör kompletteras med betydelsen av bebyggelsens placering och höjdsättning.

Rättsliga förutsättningar för klimatanpassning - Bolaget föreslår att styckena om dimensionering av avloppssystemet och överkapacitet slås ihop, korrigeras och omarbetas enligt följande:
”Kravet på dagvattensystemets säkerhet följer av 13 § LAV. Rättspraxis har vid bedömningen av skäliga anspråk på säkerhet godtagit branschanvisningar enligt vilka de mest utsatta anslutna fastigheterna statistiskt sett inte bör löpa risk för översvämning med kortare återkomsttid än tio år. Tioårsgränsen är därmed ett funktionskrav som utvecklats i praxis och inte ett uttryckligt dimensioneringskrav i LAV. För dagvattensystem avser tioårsregeln uppdämning till marknivå, medan relevant nivå för kombinerade system är källargolvsnivå. Svenskt Vattens P110 anger rekommenderade dimensioneringsnivåer för nya system och anger att dimensionerande regn ska ökas med klimatfaktor för att beakta framtida klimatförändringar, men utgör inte i sig lagkrav. Kapacitet utöver vad dagens regn kräver kan vara en nödvändig kostnad enligt 30 § LAV om den behövs för VA-anläggningens funktion under dess livslängd, exempelvis med hänsyn till klimatförändringar, och bör då inte enbart på grund av den högre dimensioneringen beskrivas som överkapacitet. Kapacitet för stadens bredare skyfallsskydd behöver finansieras separat. Den närmare gränsen för vilken kapacitet som kan finansieras med VA-avgifter är inte klarlagd i praxis.”

Redaktionella synpunkter - I fotnot 20 ska betänkandet *Bättre förutsättningar för klimatanpassning betecknas SOU 2025:51*.

Stokabs remissvar har i huvudsak följande lydelse:
Stokab ställer sig positivt till förslaget och anser att handlingsplanen tör klimatanpassning av Stockholms stad väl lyfter fram de klimatåtgärder som framgår i Miljöprogram 2030 och är ett stöd i genomförandet.

Peter Kvarnhem
Tf vice vd

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Peter Kvarnhem, tf vice vd	2026-11-02